EUROPADOMSTOLENS DOMAR*

Januari–mars 2023

Anna Rogalska Hedlund**

Även om Ryssland inte längre är en del av Europarådet så fortsatte mål mot Ryssland utgöra en stor del av domstolens arbete under det första kvartalet 2023. Förklaringen är att Europadomstolen har bedömt att mål som rör händelser innan Rysslands utträde den 16 september 2022 fortfarande faller inom domstolens jurisdiktion (se storkammaravgörandena Fedotova m.fl. mot Ryssland och Ukraina och Nederländerna mot Ryssland m.fl.).

Omständigheter efter den 16 september 2022 faller således utanför Europadomstolens jurisdiktion. Med den motiveringen avslog Europadomstolen en begäran om interimistiska åtgärder avseende tio minderåriga barn på ett barnhem på Krimhalvön som riskerade adoption i Ryssland (V.V.K. m.fl. mot Ryssland och Ukraina). Frågan om dessa systematiska adoptioner före den 16 september 2022 är dock föremål för prövning i ett av de mellanstatliga målen och parallellt har Internationella brottmålsdomstolen utfärdat en arresteringsorder mot bl.a. Putin för just dessa adoptioner där ukrainska barn systematiskt adopteras av ryska familjer.

Europadomstolen handlägger totalt åtta mellanstatliga klagomål mot Ryssland och omkring 17 000 klagomål från enskilda mot Ryssland. Fem av de mellanstatliga klagomålen och drygt hälften av de enskilda klagomålen rör händelser på Krimhalvön, östra Ukraina och Azovsjön. I några av målen kommer muntlig förhandling hållas i november 2023.

* Utgiven med bidrag från Institutet för Rättsvetenskaplig Forskning. Översikten omfattar perioden januari till mars 2023. Närmast föregående översikt var införd i ERT 2023 s. 171 ff. – De fullständiga texterna till de domar som kort refereras kan sökas på Europadomstolens hemsida http://hudoc.echr.coe.int. – Följande förkortade benämningar används i rättsfallsöversikten: Konventionen = Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Europadomstolen = Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. – En dom från en kammare vinner laga kraft enligt artikel 44:2 i konventionen dvs. om parterna förklarar att målet inte kommer hänskjutas till stora kammaren, om hänskjutande inte begärs inom tre månader eller när panelen avslagit begäran om hänskjutande. Ett beslut om avvisning av ett mål eller en dom från en kommitté kan inte hänskjutas till stora kammaren.

** Jur.kand.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

Stora kammaren fortsätter att leverera viktiga vägledande avgörande även på andra områden. Under mars 2023 hölls muntlig förhandling i stora kammaren i två av de tre målen som rör staternas ansvar för att begränsa den negativa påverkan av klimatförändringarna. Parallellt vilandeförklarades en handfull andra klagomål som rör klimatfrågan i avvaktan på stora kammarens tre vägledande avgöranden.

Stora kammaren dömde också till fördel för yttrandefriheten i två mål. Det ena målet gällande visselblåsares meddelarfrihet (se Halet mot Luxemburg). Det andra målet gällde rätten att utan restriktioner distribuera barnböcker med beskrivningar av samkönade relationer. I det målet fann Europadomstolen att statens påstående att innehållet skulle vara skadligt för barn var ogrundat (se Macatė mot Litauen). Frågor om rättsstatens principer fortsätter att vara en betydande del av domstolens arbete. Europadomstolen har i dagsläget 323 klagomål som rör polska rättsväsendets oberoende. I några fall, närmare bestämt i 17 av 29 fall, har Europadomstolen också tillämpat regel 39 i domstolens arbetsordning och begärt att Polen interimistiskt vilandeförklarar de pågående disciplinära förfarandena. Nyligen meddelade polska regeringen att den, för första gången, inte kommer efterleva Europadomstolens begäran om att interimistiska åtgärder.

Parallellt har Europadomstolen tagit ställning till liknande frågeställningar i förhållande till andra rättsordningar. I förhållande till Moldavien fann Europadomstolen brister avseende domstolens oberoende men i förhållande till Rumänien fann domstolen ingen kränkning (se Catană mot Moldavien och Cotora mot Rumänien).

1. FEDOTOVA m.fl. MOT RYSSLAND (DOM 17.01.2023, STOR KAMMARE)

Fråga om skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – inget regelverk för samkönade par

Klagandena var tre samkönade par som utan framgång försökte registrera sig som gifta. Europadomstolens stora kammare fann i likhet med kammaren att det saknades en europeisk standard att ge homosexuella par en rätt att gifta sig. Däremot fanns en tydlig europeisk trend att tillvarata homosexuella pars rättigheter i någon form av regelverk. I Ryssland saknades all form av regelverk till skydd för homosexuella par. Som svar på ryska statens invändning att man i Ryssland ogillade homosexualitet upprepade Europadomstolen att även om individuella intressen ibland måste vika för gruppens intressen så innebar inte demokrati att majoritetens hållning alltid har företräde utan en balans måste upprätthållas så att minoriteter inte riskerade att utsättas för missbruk av majoriteten. Europadomstolen konstaterade att det förelåg en kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

2. AXEL SPRINGER SE MOT TYSKLAND (DOM 17.01.2023)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – rätt till genmäle i tidning

Klaganden var ett förlag som gav ut tidningen *Die Welt*. I en artikel i *Die Welt* beskrevs en kvinnas samröre med högt uppsatta personer i Östtyskland och försvinnandet av tillgångar efter kommunismens fall. Tidningen ville inte publicera kvinnans genmäle och kvinnan tog därför saken till domstol. I första instans bedömde domstolen att artikel inte uttryckligen pekade ut kvinnan som delaktig i förskingringen av tillgångar och avslog därför kvinnans begäran om genmäle i tidningen. Överinstansen bedömde däremot att även om artikeln inte explicit påstod att kvinnan hade dolt tillgångar så var det slutsatsen som en genomsnittlig läsare gjorde. Kvinnan hade därför en rätt till genmäle enligt tysk rätt.

Europadomstolen konstaterade att den tyska rätten till genmäle syftade till att möjliggöra för enskilda att utmana falsk information som publicerades om dem i media. Europadomstolen fann att de inhemska domstolarna hade balanserat motstående intressen mellan yttrandefrihet och rätt till skydd för privat- och familjeliv. Det förelåg därför ingen kränkning av yttrandefriheten enligt artikel 10 i konventionen.

3. DARAIBOU MOT KROATIEN (DOM 17.01.2023)

Fråga om rätten till liv (artikel 2 i konventionen) – brand i provisoriskt förvar i källare

Klaganden var marockansk medborgare. Han togs i förvar av kroatiska myndigheter efter att ha hittats i en lastbil som kommit från Serbien. Han och de andra tre personerna som hittades samtidigt placerades i celler i källaren på en polisstation. Det utbröt en kraftig brand som resulterade i att tre av de frihetsberövade dog och klagande fick allvarliga brännskador som krävde operation. Förmodligen låg en av de frihetsberövade bakom branden genom att antända en av madrasserna i cellen. En inhemsk utredning av händelsen inleddes skyndsamt men ingen person hölls ansvarig för händelsen.

Europadomstolen konstaterade att de inhemska myndigheterna inte kunde ha vetat att det förelåg en reell och omedelbar risk att klaganden eller någon av den andra intagna skulle försöka skada sig själva. Polisen kunde likväl ha förväntats vidta vissa grundläggande säkerhetsåtgärder för att minimera risken för allvarliga incidenter, särskilt eftersom de intagna var i en särskilt sårbar position. Även om en inhemsk utredning hade påbörjats skyndsamt så hade flera frågor lämnats obesvarade bl.a. om källarutrymmet hade haft adekvata brand-

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

säkerhetsåtgärder. Det stod dock klart att polisstationen och dess personal, även om de hade försökt släppa ut de intagna, var dåligt förberedda på en brand. Europadomstolen fann därför att myndigheterna brustit i sin skyldighet att ge tillräckligt och rimligt skydd för liv och att utredningen brustit i att utreda de bredare strukturella tillkortakommandena i syfte att undvika liknande händelser framöver. Det förelåg därför en kränkning av rätten till liv enligt artikel 2 i konventionen.

Se även *Machalikashvili m.fl. mot Georgien* (dom 19.01.2023) som gällde dödsfall vid en anti-terroristoperation och *Elvan mot Turkiet* (dom 07.02.2023) där en guvernörs inblandning i ett mord inte utreddes. I båda fallen förelåg kränkningar av rätten till liv enligt artikel 2 i konventionen.

4. HOPPEN OCH MEDLEMMAR I FACKFÖRBUNDET AB AMBER GRID (DOM 17.01.2023)

Fråga om föreningsfrihet (artikel 11 i konventionen) och förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) – avskedande av förtroendevald anställd

Målet gällde uppsägningen av en anställd efter att denna blivit bolagets förtroendevalda i ett fackförbund. Europadomstolen konstaterade att uppsägningen var behäftade med brister men att dessa hade rättats till under processen inför de administrativa domstolarna där båda parterna fick komma till tals. Uppsägning var inte godtycklig och Europadomstolen fann ingen kränkning av konventionen.

5. PAGERIE MOT FRANKRIKE (DOM 19.01.2023)

Fråga om rörelsefrihet (artikel 2 i tilläggsprotokoll nr 4 till konventionen) – utegångsförbud efter terrordåd

Under drygt 13 månader belades klaganden med utegångsförbud mellan kl. 20 och 06. Han skulle även rapportera till en polisstation tre gånger om dagen. Restriktionerna möjliggjordes av regler som följde av undantagstillståndet efter terrordåden i Frankrike 2015.

Europadomstolen betonade inledningsvis sin förståelse för utmaningarna som bekämpningen av terrorism innebar och betonade samtidigt att Europadomstolens roll vid sin prövning är att särskilt bedöma skyddet mot godtycke. De aktuella åtgärderna mot klaganden var långtgående men hade stöd i inhemsk lagstiftning och denna hade inte tillämpats på ett godtyckligt sätt. Det förelåg därför ingen kränkning av rörelsefriheten enligt artikel 2 i tilläggsprotokoll nr 4 till konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

Se även *Telek m.fl. mot Turkiet* (dom 21.03.2023) där Europadomstolen bland annat fann att berövandet av pass i kölvattnet av försöket till statskupp 2016 innebar att klagandena inte kunde fullfölja sina utbildningar utomlands i strid med rätten till utbildning enligt artikel 2 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

6. MACATE MOT LITAUEN (DOM 23.01.2023, STOR KAMMARE)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – begränsningar för barnbok med samkönade par

Klaganden var barnboksförfattare som var öppet homosexuell. 2013 gav ett statligt universitet ut hennes barnbok som riktade sig till nio-tioåringar och bestod av anpassade traditionella sagor men med karaktärer med olika etnicitet och funktionsnedsättningar. Två av sagorna innehöll samkönade relationer och äktenskap. Boken gavs ut med stöd av kulturdepartementet. Kort efter publiceringen klagade kulturdepartementet att boken uppmuntrade till perversioner och universitet ställde in distributionen av boken. Distributionen återupptogs efter att boken märkts med en varningstext att boken är skadlig för barn under 14 år. Inhemska domstolar ansåg att boken innehöll sexuellt explicita beskrivningar och att varningstexten var befogad.

Europadomstolens stora kammare fann att den litauiska statens påståenden om att boken försökte förolämpa, förnedra eller förminska heterogena relationer och främja homosexuell familjebildning inte var övertygande. Europadomstolen delade inte heller bedömningen att det gestaltade köttslig kärlek att en prinsessa och skomakarens dotter somnade i varandras armar efter deras bröllop. Europadomstolen konstaterade också att det saknades vetenskapligt stöd för att det skulle vara skadligt för barn att benämna sexuella minoriteter. Mot bakgrund av att det kan anses vara ett legitimt intresse att ge barn tillgång till information som beskriver samkönade relationer som likvärdiga med olikkönade relationer fann Europadomstolen att de litauiska myndigheternas uttalade preferens för olikkönade relationer bidrog till en fortsatt stigmatisering vilket var oförenligt med jämlikhet, pluralism och tolerans i ett demokratiskt samhälle. Det förelåg sammantaget en kränkning av yttrandefriheten enligt artikel 10 i konventionen.

Se även *Valaitis mot Litauen* (dom 17.01.2023) där Europadomstolen konstaterade en förbättrad hantering av hatbrott mot homosexuella.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

7. KUTAYEV MOT RYSSLAND (DOM 24.01.2023)

Fråga om förbud av tortyr, omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen), rätt till frihet och säkerhet (artikel 5.1 i konventionen) och rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) – brister vid dömande av känd MR-aktivist

Klaganden hade ordnat en manifestation för att hedra minnet av Tjetjener som deporterades. Han dömdes kort därefter för narkotikabrott grundat på sitt eget erkännande. Hans påstående att erkännande skett under tvång avvisades vid en inhemsk prövning som ett försök att undvika straff.

Europadomstolen klargjorde inledningsvis att domstolen hade jurisdiktion att döma i målet eftersom omständigheterna i målet rörde omständigheter som inträffade innan Rysslands slutliga utträde ur Europarådet den 16 september 2022.

Europadomstolen konstaterade vidare att klaganden hade lämnat en trovärdig och sammanhängande berättelse om det våld han utsattes för när han var frihetsberövad medan staten inte hade kunnat lämna någon rimlig förklaring till klagandens skador. Europadomstolen bedömde att behandlingen utgjorde tortyr i strid med artikel 3 i konventionen. Det utgjorde dessutom en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen att fälla klaganden grundat på ett erkännande som tillkommit genom tvång. Dessutom förelåg en kränkning av rätten till frihet och säkerhet i strid med artikel 5.1 i konventionen eftersom frihetsberövandet av klaganden inte hade något skälig grund.

Se även *Svetova m.fl. mot Ryssland* där det utgjorde en kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen att klagandenas datorer m.m. beslagtogs vid en husrannsakan och därefter inte lämnades tillbaka.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

8. UKRAINA OCH NEDERLÄNDERNA MOT RYSSLAND (BESLUT 25.01.2023, STOR KAMMARE)

Fråga om rätt till liv (artikel 2 i konventionen), förbud mot tortyr, omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen), rätt till frihet och säkerhet (artikel 5 i konventionen), rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen), religionsfrihet (artikel 9 i konventionen), yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen), mötes- och föreningsfrihet (artikel 11 i konventionen), förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen), skydd för egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen), rätt till utbildning (artikel 2 i första tilläggsprotokollet till konventionen), rätt till fria val (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen), rätt till rörelsefrihet (artikel 2 i tilläggsprotokoll nr 4 till konventionen) – flera mellanstatliga klagomål mot Ryssland tas upp till prövning

Europadomstolens stora kammar har valt att slå samman ett antal mellanstatliga klagomål mot Ryssland som rör övergrepp mot civila i östra Ukraina, nedskjutningen av Malaysia Airlines flygplan där 298 personer dog varav 196 var holländska medborgare och bortförandet av ukrainska barn till Ryssland. Gemensamt för de olika målen är att de rör omständigheter som inträffat före den 16 september 2022 och Europadomstolen konstaterade att även om en stat upphör att vara part till konventionen så upphör inte den statens åtaganden före tiden innan utträdet.

Europadomstolen konstaterade vidare att Ryssland har haft sina militära styrkor i Donbass och att de har haft avgörande inflytande och gett betydande stöd till separatiststyrkorna i östra Ukraina. Områdena föll därför tillsammans med Krimhalvön inom Rysslands rumsliga jurisdiktion (*spatial jurisdiktion*). Europadomstolen avslog även Rysslands invändning om att en pågående väpnad konflikt begränsade Europadomstolens jurisdiktion och framhöll att konventionen fortsatte gälla i en situation av väpnad konflikt även om det vid den materiella prövningen kan påverka t.ex. tolkningen av rätten till liv enligt artikel 2 i konventionen i ett senare skede av processen. Samtliga klagomål var tillräckligt underbyggda för att tas upp till materiell prövning. Europadomstolen förklarade de mellanstatliga klagomålen *admissbile* enligt artikel 35 i konventionen.

Se även *Mamasakhlisi m.fl. mot Georgien och Ryssland* (dom 07.03.2023) där Ryssland men inte Georgien fälldes för misshandel av frihetsberövade som Abchaziska myndigheter ansvarade för.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

9. Y MOT FRANKRIKE (DOM 31.01.2023)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – icke-binär person vill ha neutralt kön i födelseattest

Klaganden var född 1951. Vid födseln skrevs läkarintyg att hen saknade kön men hen registrerades som man. Hen var vid klagomålet gift med en kvinna och paret hade adopterat ett barn. Hen önskade att hens kön noterade som neutralt eller liknande i hens födelseattest. Den inhemska domstolen nekade hens begäran med motiveringen att det saknades en dylik möjlighet i fransk rätt och en sådan ändring skulle ha långgående konsekvenser i ett system som endast erkänner två kön, något som ankom på lagstiftaren inte rättstillämparen.

Europadomstolen konstaterade att artikel 8 i konventionen var tillämplig eftersom könsidentitet var en central del av den personliga identiteten. Europadomstolen noterade att den normativa makten i grunden ligger hos lagstiftaren inte rättstillämparen och att idén om maktfördelning är grundläggande för demokratin. I avsaknad av europeisk konsensus i frågan om ett neutralt eller tredje kön bedömde Europadomstolen att frågan låg inom medlemsstatens bedömningsmarginal. Det utgjorde därför ingen kränkning av klagandens rätt till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen att hen hade nekats att ändra sitt kön till neutralt i sin födelseattest.

10. B MOT RYSSLAND (DOM 07.02.2023)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) – straffrättslig förfarande för sexualbrott mot barn innebar förnyade kränkningar

Klaganden var ett barn som hade utsatts för sexuella övergrepp när hon var mellan sju och tio år. Övergreppen uppdagades efter barnets mor hade dött och flickan hade placerats i en fosterfamilj. Europadomstolen bedömde att de upprepade förhören och konfrontationerna med förövarna under de straffrättsliga förfarandena som följde innebar svår psykisk press på barnet som ledde till allvarliga psykiska problem. De ryska myndigheternas fullkomliga bortseende av barnets lidande under den straffrättsliga utredningen utgjorde en kränkning av förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling i strid med artikel 3 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

11. C8 (CANAL 8) MOT FRANKRIKE (DOM 09.02.2023)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – restriktioner för kollage som var grovt nedsättande för kvinnor och homosexuella

Franska sändingsmyndigheten sanktionerade ett tv-bolag för att ha sänt ett kollage och porträtt som var grovt nedsättande mot kvinnor och homosexuella. Programmet som sändes hade rent underhållande karaktär och utgjorde inte en del av någon debatt av allmänintresse. Europadomstolen konstaterade att eftersom programmet hade ett rent kommersiellt syfte så hade staten en bred bedömningsmarginal för att tillgodose andra intressen. I förevarande fall hade bedömningsmarginalen inte överskridits och det förelåg därför ingen kränkning av yttrandefriheten enligt artikel 10 i konventionen.

12. UGULAVA MOT GEORGIEN (DOM 09.02.2023)

Fråga om rätt till frihet och säkerhet (artikel 5 i konventionen) och begräsningar av rättigheter (artikel 18 i konventionen) – frihetsberövande av f.d. borgmästare

Klaganden var borgmästare i Tbilisi mellan 2005 och 2013. Han misstänktes för omfattande ekonomisk brottlighet och för att hindrat en lokal valmyndighet i sitt arbete. Det pågick totalt fem brottsutredningar mot honom. Han frihetsberövades 2014 när han försökte lämna landet för att resa till Kiev, en resa som klagande menade myndigheterna hade känt till i förväg. Klaganden har varit frihetsberövad sedan dess. Förlängningen av häktningen underkändes av dem georgiska konstitutionsdomstolen eftersom konstitutionen inte tillät en häktning i mer än nio månader från åtal eller tidpunkten då tillräckliga grunder för åtal fanns.

Europadomstolen konstaterade att det funnits godtagbara skäl för häktningen under den första niomånadersperioden men att perioden efter det saknade stöd i lag. Det var också otydligt vilka brottsmisstankar som låg till grund för det ursprungliga respektive förlängda frihetsberövandet. Bland annat hindrandet av en valkommissions arbete hade ursprungligen utgjort ett godtagbart skäl för frihetsberövande men efter en viss tid upphörde det utgöra det. Den första häktningsperioden utgjorde därför ingen kränkning medan den andra häktningsperioden utgjorde en kränkning av rätten till frihet och säkerhet enligt artikel 5.1 och 5.3 i konventionen.

Europadomstolen ansåg dock inte att frihetsberövande av klaganden hade andra bakomliggande skäl såsom att hindra klagandens politiska arbete. Det förelåg därför ingen begränsning av klagandens rättigheter i strid med artikel 18 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

13. ŽEGARACMOT m.fl. MOT SERBIEN (BESLUT 09.02.2023)

Fråga om skydd för egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) och förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen och artikel 1 i tilläggsprotokoll nr 12 till konventionen) – sänkning av pensioner

Klaganden var elva pensionärer som under en fyraårsperiod fick sin pensioner sänkta med mellan 35 och 133 euro. Europadomstolen konstaterade att sänkningarna ingick i ett bredare paket av besparingar som serbiska staten gjorde för att minska sin statsskuld. Besparingspaketet var balanserat så att besparingar skedde i alla sektorer och upphörde så fort statsskulden uppnådde godtagbara nivåer. Besparingarna hade dessutom endast drabbat dem med högre pensioner. Europadomstolen avvisade klagomålet som uppenbart ogrundat. Några av klagandena hade inte svarat på Europadomstolens korrespondens och deras klagomål avskrevs därför.

14. HALET MOT LUXEMBURG (DOM 14.02.2023, STOR KAMMARE)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen – kränkning av visselblåsares yttrandefrihet

Klaganden hade lämnat ut ett antal konfidentiella dokument som ett led i läckor om diverse skatteupplägg som hans arbetsgivare PricewaterhouseCoopers låg bakom. Läckorna fick stor uppmärksamhet i media. Klaganden dömdes till 1 000 euro i böter och ett symboliskt skadestånd för ideell skada på 1 euro.

Till skillnad från kammaren fann Europadomstolens stora kammare att det vid en sammanvägd bedömning inte hade varit nödvändigt i demokratiskt samhälle att begränsa klagandens yttrandefrihet, särskilt hans rätt att dela information med andra. Vid sin prövning hade Europadomstolen beaktat fem aspekter; tillgängligheten av alternativa kanaler för att göra avslöjandet, riktigheten i den röjda informationen, klagandens goda tro, allmänintresset av den röjda informationen och den skadliga effekten av röjandet. I förevarande fall fann Europadomstolen att det var accepterat i inhemsk rätt att media var en godtagbar extern rapporteringskanal, det var klarlagt att den röjda informationen hade varit riktig och att klaganden inte handlat i syfte att skada sin arbetsgivare. Vidare var frågor om skatteflykt utgjorde en fråga som hade stort allmänintresse. Klagandens arbetsgivare hade inte heller kunnat visa att den röjda informationen orsakat bolaget någon skada. Europadomstolens stora kammare fastslog därför att klagandens yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen hade kränkts.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

15. CATANĂ MOT MOLDAVIEN (DOM 21.02.2023)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) – oberoende av disciplinär nämnd

Klaganden var en domare som ålades disciplinära sanktioner för brister i sitt dömande. Europadomstolen konstaterade att inhemska disciplinära nämnden som utdömde sanktionen inte var tillräckligt oberoende av flera skäl; för att en medlem i regeringen satt med i nämnden, för att riksåklagarens roll i nämndens beslut inte var transparent och för att oberoendet av de professorer som satt med i nämnden inte var säkerställt. Det förelåg därför en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i konventionen.

Se även *Cotona mot Rumänien* (dom 17.01.2023) där disciplinära åtgärder mot en domare ansågs vara förenliga med kravet på en rättvis rättegång.

16. G.K. MOT CYPERN (DOM 21.02.2023)

Fråga om rätt skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – återlämning av barn enligt Haagkonventionen om internationella bortrövanden

Klaganden hade anklagat sin man för misshandel och lämnat USA med deras gemensamma barn. Maken hade genom en privatdetektiv hittat klaganden och barnet och begärt att barnet överfördes till honom enligt Haagkonventionen om internationella bortrövanden.

Europadomstolen konstaterade att den inhemska processen hade beaktat båda parternas argumentation och gett detaljerade skäl för sina beslut där barnets bästa hade beaktats. Europadomstolen beaktade också att Haagkonventionen syftade till att hindra att den bortrövande föräldern drog nytta av sina egna felaktiga handlingar. Europadomstolen fann ingen kränkning av rätten till skydd för privat- och familjelivet enligt artikel 8 i konventionen.

17. FREIRE LOPES MOT PORTUGAL (BESLUT 23.02.2023)

Fråga om skydd för egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – ingen ersättning från nedlagd bank

2012 hade klaganden placerat 185 000 euro i en av Portugals största banker. Två år senare upptäckte Portugals centralbank oegentligheter med upplägget för hur banken hade gjort sina placeringar och beslutade sedermera att upplösa banken. Klagandens fordran mot banken fick en status som innebar att en återbetalning var osannolik. Europadomstolen avvisade klagomålet som uppenbart

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

ogrundat och erinrade att konventionen inte kunde anses innebära en allmän skyldighet på staterna att ersätta skulder från enskilda aktörer.

18. KOGAN m.fl. MOT RYSSLAND (DOM 07.03.2023)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen), begränsningar av rättigheter (artikel 18 i konventionen) och skyldighet att bistå med nödvändigt material för prövningen av ett mål (artikel 38 i konventionen) – återkallandet av uppehållstillstånd för MR-arbetare

Klagandena var en amerikansk kvinna, hennes ryska man och deras gemensamma barn som hade både ryska och amerikanska medborgarskap. Kvinnan arbetade för en organisation som bland annat hjälpte folk med klagomål till Europadomstolen. När hon efter flera år i Ryssland ansökte om ryskt medborgarskap rekommenderade istället den federala säkerhetspolisen att hennes uppehållstillstånd skulle återkallas för att hon utgjorde ett hot mot den nationella säkerheten. Hennes uppehållstillstånd återkallades och hennes begäran om medborgarskap avslogs i slutet av 2020. Några månader senare, efter att ha mottagit olika hot, valde familjen att lämna Ryssland.

Europadomstolen konstaterade att processen som ledde till återkallandet av uppehållstillstånd var behäftat med grova fel och det egentliga syftet hade varit att straffa klagandena för deras arbete med mänskliga rättigheter. Den ryska regeringen hade inte bemött klagandens påstående och hade därför inte samarbetat med Europadomstolen. Det förelåg därför en kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen och en otillåten begränsning av denna rätt (artikel 18 i konventionen). Det förelåg även en kränkning av skyldigheten att bistå med nödvändigt material för prövningen av ett mål enligt artikel 38 i konventionen.

Se även *Kreyndlin m.fl. mot Ryssland* (dom 31.01.2023) som rörde kränkningar av förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 i konventionen och förbudet mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) gentemot Greenpeacemedarbetare samt *Ossewaarde mot Ryssland* (dom 07.03.2023) som rörde religionsfriheten enligt artikel 9 i konventionen och förbudet mot diskriminering enligt artikel 14 i konventionen som en följd av en ny lagstiftning som begränsade missionerande arbete i Ryssland.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

19. L.B. MOT UNGERN (DOM 09.03.2023, STOR KAMMARE)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – brister i policy att publicera skatteskyldigas personuppgifter

Klagandens namn och adress hade publicerats i en lista av personer med stora skatteskulder på ungerska skatteverkets hemsida. Till skillnad från kammaren fann Europadomstolens stora kammare att namnen hade publicerats systematiskt utan någon egentlig avvägning mellan allmänintresset och den enskildes intresse. Europadomstolens stora kammare ansåg därför att det förelåg en kränkning av klagandens rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

20. UDOVYCHENKO MOT UKRAINA (DOM 23.03.2023)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – vittne dömdes för förtal

Klagande hade berättat för en journalist att hon sett sonen till en före detta ukrainsk riksdagsledamot kliva ur förarsätet från en bil som just varit med i en olycka. Den utpekade sonen och hans far stämde kvinnan för förtal. Eftersom kvinnan inte kunde visa att hennes iakttagelse varit riktig dömdes hon att betala skadestånd till fadern och sonen.

Europadomstolen konstaterade att det skulle varit svårt, för att inte säga omöjligt, för kvinnan att visa att hennes iakttagelse var riktig. Det fanns inget som tydde på att kvinna varit oaktsam eller agerat i ond tro när hon gjorde sitt uttalande till journalisten. Hon dömdes att betala ett ansenligt skadestånd. Ingreppet i hennes yttrandefrihet hade där inte varit proportionerligt och det förelåg således en kränkning av artikel 10 i konventionen.

21. J.A. m.fl. MOT ITALIEN (DOM 30.03.2023)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen), rätt till frihet och säkerhet (artikel 5.1 i konventionen) och förbud mot kollektiv utvisning av utlänningar (artikel 4 i tilläggsprotokoll nr 4 till konventionen) – frihetsberövande och återsändande av migranter

Europadomstolen konstaterade att regeringen inte hade lyckats motbevisa att förhållandena i förvaret på ön Lampedusa var otillbörliga och att det hade saknats ett formellt beslut om migranternas frihetsberövande. Man hade inte heller tagit emot och prövat deras grunder för uppehållstillstånd innan man återförvisade dem till Tunisien. Det förelåg därför kränkningar av förbudet mot

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 i konventionen, rätten till frihet och säkerhet enligt artikel 5.1 i konventionen och förbudet mot kollektiv utvisning enligt artikel 4 i tilläggsprotokoll nr 4 till konventionen.

22. SZOLCSÁN MOT UNGERN (DOM 30.03.2023)

Fråga om förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen), rätten till utbildning (artikel 2 i första tilläggsprotokollet till konventionen) och bindande verkan av domar (artikel 46 i konventionen) – särskilda skolor för romer

Klagande var ungersk rom som hade satts i en särskild skola med endast fyra elever i hans årskurs. I den skolan där han placerades fanns nästan uteslutande romska elever. Det fanns två andra skolor i samma stad men han nekades att förflyttas till någon av dessa trots att han bodde i dessa skolors upptagningsområde. Europadomstolen fann att det rörde sig om etnisk diskriminering och fastslog en kränkning av förbudet mot diskriminering i förening med rätten till utbildning. Europadomstolen konstaterade också att ungerska staten hade en skyldighet enligt artikel 46 i konventionen att inte enbart upphöra med segregationen av romska elever utan också att utveckla en strategi för att etnisk diskriminering i utbildningen ska upphöra.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

Experter på EU– och konkurrensrätt

Mannheimer Swartling är en erfaren rådgivare inom EU- och konkurrensrätt. Med vår specialistkunskap och lokala närvaro i Bryssel företräder vi regelbundet privata och offentliga aktörer inför konkurrensmyndigheter och relevanta EU-institutioner i Sverige och internationellt.

LÄS MER PÅ MANNHEIMERSWARTLING.SE

MANNHEIMER SWARTLING

KASTELL

SPETSKOMPETENS I TIDEN

KONKURRENSRÄTT

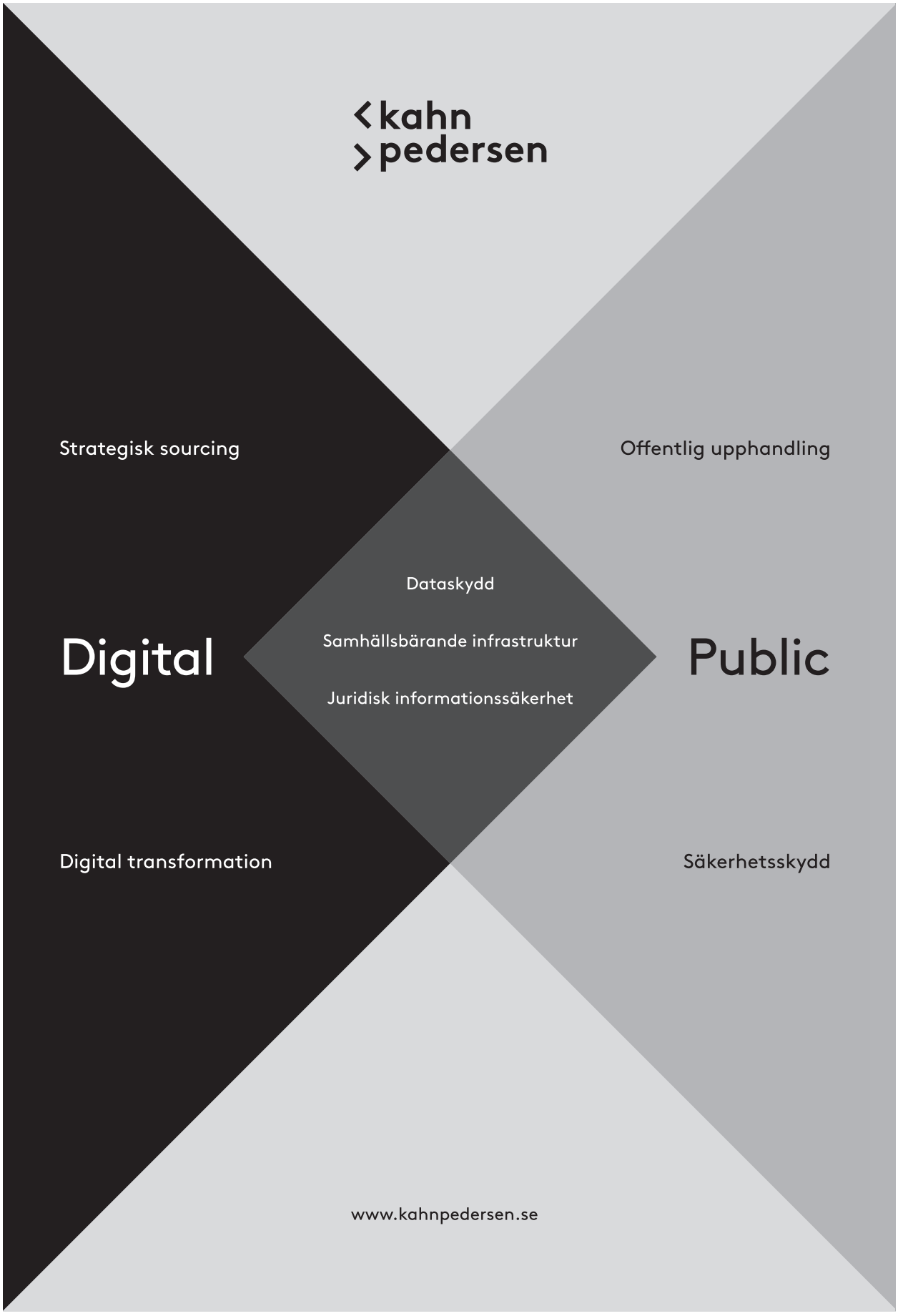
PROCESSRÄTT

OFFENTLIG UPPHANDLING

IP, MEDIA & MARKNADSRÄTT

Stureplan 13, Box 7169, SE-103 88 Stockholm | Phone: +46 (0)8 459 1240

Email: info@kastelladvokatbyra.se. www. kastelladvokatbyra.se

kahn
pedersen
Strategisk sourcing
Offentlig upphandling
Dataskydd
Digital
Samhällsbärande infrastruktur
Public
Juridisk informationssäkerhet
Digital transformation
Säkerhetsskydd
www.kahnpedersen.se

Europarättslig tidskrift utges med stöd av

stiftelsen
RÄTTSFONDEN

Stiftelsen Rättsfonden främjar vetenskaplig forskning, debatt och undervisning i rättsstatliga frågor.

www.rattsfonden.se

VAR FÖRST MED ATT FÅ INFORMATION OM KOMMANDE ARTIKLAR OCH RÄTTSFALLSBEVAKNING

Prenumerera på innehållsförteckningar för EUROPARÄTTSLIG TIDSKRIFT och få informationen först av alla – redan när tidskriften sänds till tryck. Normalt minst tre veckor före utgivning.

www.subskription.se/nyhetsbrev

EUROPARÄTTSLIG TIDSKRIFT

Europarättslig tidskrift har som ändamål att erbjuda en mötesplats för forskare och praktiskt verksamma jurister med intresse för Europarätt. Vår syn på Europarätt är bred och vi försöker ligga i framkant när det gäller att förstå den dynamiska rättsutveckling som sker inom Europa. Det inkluderar inte bara EU:s rättssystem utan även det rättssystem som byggts upp runt Europarådet samt interaktionen med och mellan rättssystem i Europas länder.

Europarättslig Tidskrift förkortas ERT och bör citeras enligt följande exempel: ERT 2022 s. 1
Skrivregler återfinns på http://www.ert.se

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

LEDARARTIKEL
Hur EES-avtalet räddades den 13 maj 1991 – En berättelse om hur det kan gå till vid internationella förhandlingar 219
Sven Norberg

ARTIKLAR
Is the Primacy of EU Law Absolute or Relative? Explaining Primacy in Interlocking Legal Systems 233
Hafsteinn Dan Kristjánsson

The Inter-State Complaint Procedure under the ECHR: Prospects and Challenges for Human Rights Enforcement 255
Auna Ulloa Carler

Ekonomiska villkor och risköverföring vid upphandling av koncessioner – Är allt klart nu? 277
Ulf Vannebäck

Datadelning enligt dataskyddsförordningen – En översikt (del 1) 295
Hajo Michael Holtz, Johanna Chamberlain & Andreas Kotsios

KOMMENTARER
Förhandsavgöranden till tribunalen – en liten detalj eller stor förändring? 327
Susanna Lindroos-Hovinheimo

HFD 2022 ref. 51 I och II – Två steg fram och ett tillbaka? 335
Evelina Lund

KRÖNIKOR
Ur askan i elden – om hur HFD 2022 ref. 4 I och II bör och inte bör uppfattas 345
Erik Olsson

RECENSIONER
Lise Rye, En kort introduksjon til EUs historie (Cappelen Damm Akademisk 2022) 359
Ola Zetterquist

DOKUMENTATION
EU-rättsliga avgöranden av affärsjuridiskt intresse. November 2022–januari 2023 369
Martin Johansson, Hedvig Josefson, Cecilia Holmsten, Sam Fakhraie Ardekani och Samuel Guron

Europadomstolens domar. Januari–mars 2023 389
Anna Rogalska Hedlund

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16